

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ HASTANESİNDE COVID-19 YÖNETİMİ: BİR PANDEMİNİN BİRİNCİ YIL KRONOLOJİSİ

COVID-19 MANAGEMENT IN SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY HOSPITAL:
THE FIRST YEAR CHRONOLOGY OF A PANDEMIC

Rasih YAZKAN¹, Nihat ŞENGEZE², İsmail ZİHNİ², Mehmet ERDOĞAN², Nilgün ŞENOL²,
Osman ERGÜN², Erdoğan İBRİŞİM²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi Başhekimliği

²Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi Başhekim Yardımcısı

Cite this article as: Yazkan R, Şengeze N, Zihni İ, Erdoğan M, Şenol N, Ergün O, İbrişim E. Covid-19 Management in Suleyman Demirel University Hospital: The First Year Chronology Of A Pandemic. Med J SDU 2021; (özelsayı-1):1-10.

Öz

Dünya 2020 yılında "Pandemi" ifadesinin tüm anlamı ve gerçekliği ile yüzleşti ve Pandemi ile mücadelenin ancak **toplumsal uyum** ile sağlanabileceği gerçeği bu sürecin değişmez tek doğrusu oldu. Bu süreç içerisinde Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi olarak gelişmeleri başından bu yana çok ciddiye alarak takip ettik, hastanemizin alışık olmadığı çalışma düzenine geçmeye dair kararları almakta çok hızlı ve dikkatli, hastanemizin alışık olduğu çalışma düzenine geri dönmek ile ilgili kararları almakta ise yavaş ve yine bir o kadar dikkatli bir tutum sergiledik. Sonuç itibarıyla sizlere sunmuş olduğumuz bu kaynak Pandeminin hastanemizde nasıl yönetildiği hakkında önemli bir arşiv niteliği taşıması ve gelecekte tekrar yaşanabilecek yeni bir Pandemi için de rehber kaynak olması ümit edilerek hazırlanmıştır. Pandemi henüz bitmiş değildir, **toplumsal uyumun** bu süreçteki tartışmasız tek doğru olduğu gerçeği ile alınan tüm kararlara ve önlemlere azami ölçüde dikkat edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Yönetim, Hastane

Abstract

The world faced the whole meaning and reality of the term "Pandemic" in 2020, and the fact that "the struggle against the Pandemic can only be achieved with **compliance of the society to the rules**" became the only constant truth of this process. During this process, we have been following the developments solemnly from the very beginning as Süleyman Demirel University Hospital. We took a very fast and careful attitude in making decisions about transition to the working order that our hospital was not used to, and a slow and equally careful attitude in making decisions about returning to the working order that our hospital was accustomed to. As a result, this paper that we have presented to you has been prepared with the hope that it will be an important archival resource about how the Pandemic is managed in our hospital and will be a guide for the potential new Pandemics that may occur in the future. The pandemic is not over yet. Considering the fact that the **compliance of the society to the rules** is indisputably the only truth in this process, maximum attention should be paid to the all decisions and precautions.

Keywords: Covid-19, Management, Hospital

İletişim kurulacak yazar/Corresponding author: drrasahyazkan@yahoo.com

Müracaat tarihi/Application Date: 23.03.2021 • **Kabul tarihi/Accepted Date:** 07.04.2021

ORCID IDs of the authors: R.Y. 0000-0002-7369-6701; N.Ş. 0000-0002-2821-3708;

İ.Z. 0000-0002-2133-2103; M.E. 0000-0001-7724-778X; N.Ş. 0000-0002-1714-3150;

O.E. 0000-0001-7611-0933; E.İ. 0000-0002-4538-5448

Giriş

2020 yılına Çin'den gelen bir enfeksiyon haberi ile adım atan Dünya Yeni Corona Virüs tedavisi ve eradikasyonu için en doğru, en hızlı ve en etkin çözümü ulaşmanın arayışı içerisinde çok dinamik ve bir o kadar da zor günler yaşadığı ve yaşamaya da devam ediyor. Dünya "Pandemi" ifadesinin tüm anlamı ve gerçekliği ile yüzleşti ve Pandemi ile mücadelenin ancak **toplumsal uyum** ile sağlanabileceği gerçeği bu sürecin değişmez tek doğrusu oldu.

Bu süreç içerisinde Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi olarak gelişmeleri başından bu yana çok ciddiye alarak takip ettik, hastanemizin alışık olmadığı çalışma düzenine geçmeye dair kararları almakta çok hızlı ve dikkatli, hastanemizin alışık olduğu çalışma düzenine geri dönmek ile ilgili kararları almakta ise bir o kadar yavaş ve yine dikkatli bir tutum sergiledik. Düzenli ve dinamik olarak gerçekleştirdiğimiz "Hastane Pandemi Kurulu" toplantılarında Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi, Isparta ve Türkiye dinamiklerini, bilimsel ve toplumsal verilerini bütün yönleri ile değerlendirerek ortak akıl ile kararlar aldık ve süreci olması gerektiği gibi çok dinamik bir şekilde yürüttük. Önceliğimiz her zaman tüm personelimiz ile iletişim halinde kalmak, adil ve şeffaf olmaktı, uygulamalarımızı bu prensipler doğrultusunda gerçekleştirdik. Pandemi kurullarında alınan kararların tamamını şeffaf bir şekilde bütün çalışanlarımız ile paylaştık.

COVID-19'UN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

"Covid-19" ifadesi bu süreç içerisinde gerek hastane yönetimine gerekse pandemi süreci içerisinde görev alan tüm sağlık çalışanlarına daha önce hiç alışık olmadıkları yeni bir süreci, düşünceleri ve duyguları yaşattı.

"Covid-19" ifadesinin süreci yaşayan bizlere düşündürdükleri aşağıda yer almaktadır;

Covid-19: İnsanlığa tehdit

Covid-19: Buz dağının görünmeyen ve korkutan parçası ne kadar büyük

Covid-19: Hepimiz için bir ilk

Covid-19: Kurum yönetimi için çok zor bir süreç

Covid-19: Kurum için yeni bir çalışma düzeni

Covid-19: Doğruların sürekli değişebildiği

Covid-19: Bilim kurulu rehberinin sürekli güncellendiği

Covid-19: Alınan kararların çok çabuk değişebildiği

Covid-19: Çok dinamik ve bir o kadar yorucu bir süreç

Covid-19: Bilinmezlik ve korkunun hakim olduğu

Covid-19: Sağlık çalışanlarında ciddi anksiyete ve yorgunluğun olduğu

Covid-19: Sağlık çalışanlarından her zamankinden daha çok özverinin beklendiği

Covid-19: Anormalleşmek için hızlı, dikkatli ve kararlı adımların atıldığı. Normalleşmek için ise yavaş ve dikkatli kararların alındığı ve uygulandığı

Covid-19: Kurum içi desteğin çok önemli olduğu

Covid-19: Kurum içi uyum ve uyumsuzlukların yaşanabildiği

Covid-19: Kurum içi çözüm odaklı olan / olmayan yaklaşımların olabildiği

Covid-19: Kurum içi fiziksel ve yapısal değişikliklerin olduğu

Covid-19: Kurum için yeni ve masraflı harcama kalemlerinin olduğu

Covid-19: Toplumun olağan yaşama isteği, tedbirleri reddediş ve unutmaya yönelik yaklaşımı, kurallara ve yeni yaşam biçimine uyumu ve uyumsuzluğunun olduğu

Covid-19: Sadece sağlık sisteminin değil, bütün yaşamın etkilendiği

Covid-19: Aşının biran önce bulunması ve aşıya ulaşmaya dair beklentinin çok yüksek olduğu

Covid-19: Pandemi sonrası yaşamın nasıl olacağını sorgulandığı

Covid-19: Pandeminin bir an önce son bulması ve olağan hayata geri dönme beklentisinin olduğu çok dinamik ve bir o kadar da kaotik bir süreç olarak hatırlanacaktır.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE HASTANEMİZDE YAPILAN YÖNETSEL VE FİZİKSEL DEĞİŞİKLİKLER

Hastanemizde 3. Basamak sağlık hizmeti sunulması nedeniyle ciddi ve hayati öneme haiz hastaların başvurusu da devam etmekte idi. Bu nedenle yönetsel ve fiziksel planlamaları ve uygulamaları yapmak hastanemizde bir tane ana yataklı binamızın olması, ameliyathanelerin, yoğun bakımların, servislerin, görüntüleme merkezinin, depoların, yemekhanenin, polikliniklerin, eczanenin ve idari büroların yine bu bina içerisinde olması nedeniyle oldukça zordu. Ancak söz konusu olan pandemi yönetimi olunca bu alanlardaki personellerimizi korumak gerekiyordu, hizmet akışını kesintiye uğratmamak ve hasta mağduriyeti yaşatmamak çok önemliydi, bu nedenle son derece dikkatli ve hassas bir çalışma yürütüldü. Hastanemiz T.C.Sağlık Bakanlığının da talimatlarıyla pandemi hastanesi şekline dönüştürüldü (1).

Hastanemizde yapılan yönetsel ve fiziksel değişiklikler aşağıda yer almaktadır;

1. Düzenli ve dinamik olarak Covid-19 Pandemi kurulu toplantıları düzenlenmesi,

2. Ana binadan uzak ve ayrı bir yataklı servis olan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Radyasyon Onkolojisi Bina-

sı ile ana bina 6. kat a, b, c blokları ve ana bina 5. kat c bloğunun pandemi servisi olarak ayrılması, gerekli tadilatların yapılması ve teçhizatlarının tamamlanması,

3. Covid-19 çalışma alanlarına yönelik çalışma planları ve görev dağılımları,
4. Tüm Anabilim dallarını içeren çalışma planları,
5. Covid-19 triaj çadırları,
6. Covid-19 numune alma çadırları,
7. Covid-19 poliklinik alanı,
8. Covid-19 acil servisi, hasta gözlem ve bekleme alanları,
9. Covid-19 bilgisayarlı tomografisi,
10. Covid-19 diyaliz odası,
11. Covid-19 asansörü,
12. Covid-19 ameliyathanesi,
13. Covid-19 yoğun bakım ünitesi,
14. Covid-19 PCR Laboratuvarı,
15. Covid-19 gebe takip salonu,
16. Covid-19 doğum odası,
17. Covid-19 hasta taşıma güzergahı,
18. Covid-19 için ayrılan alanların temiz ve kirli alanları,
19. Poliklinik alanlarına koruma, uyarma ve yönlendirme uygulamaları,
20. Tıbbi sekreterlik çalışma alanlarına yönelik koruma uygulamaları,
21. Radyasyon Onkolojisi Ana Bilim Dalı'na yönelik Radyoterapi sürecini devam ettirebilmek amacıyla restorasyonlar yapılması ve kanser hastalarımıza radyoterapi uygulamalarına devam edilmesi,
22. Covid-19 servislerinde araştırma görevlileri için dinlenme ve çalışma odaları,
23. Covid-19 yataklı servisi için sedyeli hasta taşıma rampaları,
24. Ana Binamızda yatan Covid-19 hastalarının tomografi çekimleri için Covid-19 ek servis binasında yer alan Covid-19 Tomografi ünitesine nakilleri ana binamız içerisindeki birimlerin korunması amacıyla ayrı bir güzergah belirlenerek ambulans ile gerçekleştirildi. Güzergahın tamamen diğer alanlardan ayrılması, bu güzergahın bütün çalışanlarımızın ve halkımızın dikkatini çekmek amacıyla Covid-19 güzergahı olduğunu gösteren levhalar ile işaretlenmesi,

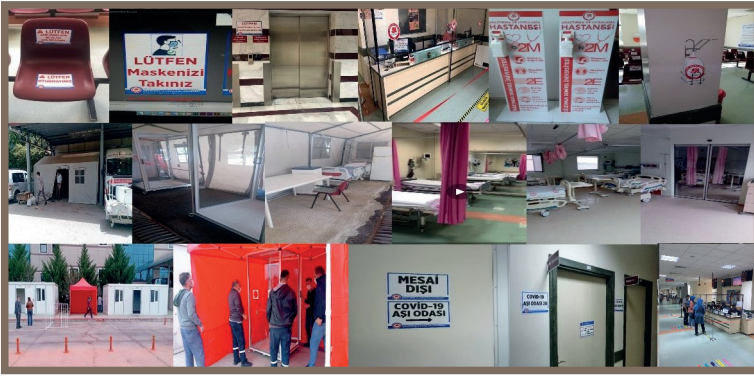
25. Hastane dışına konteynerler getirilerek Covid-19 bekleme alanı, sürüntü alma çadırı ve Covid-19 polikliniği oluşturulması,
26. Covid-19 hastalarının tanı ve tedavisinde kullanılmak üzere çok sayıda cihaz ve ilaç alınması (PCR tanı kitleri, mekanik ventilatör, videolaringoskop, yüksek akımlı nazal oksijen kanülleri, kapalı devre aspirasyon sistemi, portabl ventilatörler, çok sayıda ilaç, diyaliz cihazı vb...),
27. Pandemi sürecinde personelimizin ihtiyaç duyduğu bütün Kişisel Koruyucu Ekipmanların (Tulum, önlük, N95 maske, N99 maske, gözlük, siperlik, cerrahi maske, eldiven, el dezenfektanı, diğer temizlik malzemeleri, çizme, bone, hastane çalışma formaları vb.) eksiksiz bir şekilde temin edilmesi,
28. Binanın tamamının temin edilen yer ve yüzey dezenfektanları ile düzenli olarak dezenfekte edilmesi,
29. Personelimize koronavirüs bulaşını önlemek amacıyla sürecin başından bu yana uyguladığımız yerinde yemek hizmeti sunumu uygulaması için tek kullanımlık mutfak ekipmanlarının temin edilmesi,
30. Hastanemizin fiziksel yapısını pandemi koşullarına uygun hale dönüştürmek amacıyla kullanılacak olan alt yapı malzemelerinin (Sıhhi tesisat malzemeleri, vakum ve oksijen tesisat malzemeleri, alçı pan, çimento, tuğla, alüminyum doğrama, cam panel, kapı vb...) eksiksiz bir şekilde temin edilmesi,
31. Süreç boyunca yukarıda bahsedilen malzemelerin stok durumunun yönetilmesinde kriz yönetim stratejisinin yürütülmesi, pandemiye yönelik gerek arşiv gerekse ayniyat malzemeleri için yeni depo alanlarının oluşturulması,
32. Covid-19 aşı odalarının T.C. Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulunun Rehberine bağlı kalınarak oluşturulması. Aşı odalarının Merkezi Hekim Randevu Sistemine tanımlanması şeklinde sıralanabilir (Resim 1, 2, 3).

Yukarıda bahsedilen bütün ayrıntılar ve uygulamalar bir pandeminin bir hastanenin fiziksel yapısını ve çalışma dinamiğini nasıl etkilediğini ve değiştirdiğini bizlere göstermektedir.

Resim 1

Hastanemizde yapılan birçok mimari, yapısal değişiklikler ve uygulamalar.

Resim 2

Hastanemizde yapılan birçok mimari, yapısal değişiklikler ve uygulamalar.

Resim 3

Hastanemizde yapılan birçok mimari, yapısal değişiklikler ve uygulamalar.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN HASTANEMİZDEKİ YÖNETİM KRONOLOJİSİ

İlk olarak **Aralık 2019**'da Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakaları görüldüğü bildirildi. Başlangıçta enfeksiyon sadece Çin'in bir bölgesinde idi, diğer ülkelere gelmesi uzak gibi geliyordu. Henüz dünya olağan hayatını yaşamaya devam ediyordu. **7 Ocak 2020**'de bu vakalardaki etkenin daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs (2019- nCoV) olduğu belirlendi. Daha sonra hastalık adı da Covid-19 olarak tanımlandı (2). Yeni Corona Virüs ülkemize ise resmi olarak ilk kez **11 Mart 2020**'de adım attı, aynı tarihte Dünya Sağlık Örgütü Covid-19'u Pandemi olarak ilan etti. Ardından hepimizin bildiği ve içinde olduğu önlemler ve uygulamalar hızlı bir şekilde hayatımıza girdi. Pandemi, neredeyse tüm dünyada yaşamı durdurdu ve dünya belki de ilk kez böyle bir durum yaşadı. Benzer durum ülkemiz için de geçerli oldu ve bazı dönemlerde çalışanlar dışında kalan vatandaşlarımız, bazı dönemlerde ise uzaktan çalışma uygulamaları nedeni ile çalışan vatandaşlarımız dahi evlerinde kalıyordu. Ancak Ülkemizin tüm sağlık çalışanları her zamanki gibi ama yine her zamankinden çok daha yoğun, tehlikeli, hayatını ve yakınlarını kaybetme anksiyetesinin hakim olduğu bir sürecin içinde çok fedakar bir şekilde görevinin başında idi. Enfeksiyonun hızının azaltılmasında **toplumsal uyumun** çok önem arz ettiği bir döneme geçildi. Özellikle ilk haftalar enfeksiyonun seyri ile il-

gili bilinmezliğin getirdiği kaygı, tüm yazılı ve görsel medyada konunun tüm gün boyunca değerlendirilmesi ile belki daha da arttı. Bu süreç çok konuşuldu, çok yazıldı, bilgiler ve uygulamalar sürekli değişti, sonuç itibarıyla neyin doğru, neyin yanlış olduğu Pandemi boyunca sürekli tartışıldı.

Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi yönetimi süreci **02.Ocak.2020** tarihi itibarıyla çok yakından takip etti ve özellikle Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı ile defalarca toplandı. Özellikle kişisel koruyucu ekipman temini, çalışma düzeni ve hastanenin fiziksel yapısında ne gibi değişiklikler yapılabileceği üzerinde duruldu. Bu süreç içerisinde kişisel koruyucu ekipman ve pandemiye yönelik kullanılacak herhangi bir ekipman ile ilgili eksikliklerimiz olmadı. Bu süreç Üniversitemiz Rektörlüğünün, Hastanemizin, Devlet Malzeme Ofisinin ve Isparta İl Sağlık Müdürlüğün katkıları ve satın alma süreçleri ile sorunsuz bir şekilde yürütüldü. Bu süreçte özellikle ürün ve ekipman temininde ciddi bir kriz yönetim stratejisi yürütüldü, ayrıca Üniversitemizin imkanları ile el dezenfektanı ve yüz siperliği, hastanemizin imkanları ile bez maske, kabinli hasta taşıma sedyesi, numune alma kabini ve entübasyon kabini üretildi.

Covid-19 Pandemi sürecinin hastanemizdeki yönetim kronolojisi aşağıda sıralanmıştır;

02.Ocak.2020 Aralık 2019'da Çin'den gelen etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakaları görüldüğüne dair haber-

ler henüz 2020'nin ilk iş gününde hastane yönetimi tarafından çok önemsendi ve pandemi boyunca özellikle Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı ile birebir defalarca yapacağımız toplantıların birincisi **02.Ocak.2020** tarihinde düzenlendi, bu toplantıda özellikle enfeksiyonun Ülkemize geliş durumu, kişisel koruyucu ekipman temini, çalışma düzeni ve hastanenin fiziksel yapısında ne gibi değişiklikler yapılabileceği üzerinde duruldu.

10.Ocak.2020 tarihinde başkanlığını T.C. Sağlık Bakanı Sayın Dr. Fahrettin Koca'nın yaptığı Sağlık Bakanlığı Koronavirüs Bilim Kurulu oluşturuldu (1).

24.Ocak.2020 Koronavirüs Bilim Kurulu "Sağlık Çalışanları Rehberini" yayınladı.

01-28.Şubat.2020 tarihleri arasında tüm akademik ve idari personelimize gruplar halinde Koronavirüs ile ilgili bilgilendirme ve eğitim toplantıları düzenlendi. Hastanemizde bu süreç içerisinde koronavirüs farkındalığı oluşturmak amaçlandı. Şubat ayı içerisinde farklı kliniklere koronavirüs dışı sebeplerle yatan bazı hastalarımızın ilgili kliniklerde çalışan akademik personelimiz tarafından semptomlarının ve klinik tablolarının dikkatli bir şekilde gözlenmesi ve sorgulanması, bu hastalarımızdan PCR sürüntü testi istenmesi ve numunelerin alınmış olması Şubat ayı içerisinde yapılan bilgilendirme ve eğitim toplantılarının Koronavirüs farkındalığını sağlayarak amacına ulaştığını gösterdi.

26.Şubat.2020 Hastane Pandemi Kurulu oluşturuldu.

11.Mart.2020 Dünya Sağlık Örgütü Covid-19'u Pandemi olarak ilan etti.

11.Mart.2020 Sağlık Bakanımız Sayın Dr. Fahrettin Koca tarafından Türkiye'de ilk koronavirüs vakası tespit edildiği ilan edildi.

12.Mart.2020 Hastanemizde ziyaretçi kısıtlaması getirildi. Kargoların ve kuryelerin bina içine girişleri engellendi.

12.Mart.2020 Isparta İl Sağlık Müdürlüğünde geniş katılımlı İl Hıfzıssıhha Kurulu toplantısı düzenlendi, bilgi alış verişi yapıldı, tavsiyeler alındı ve alınacak önlemler görüşüldü.

16.Mart.2020 Geniş katılımlı Covid-19 bilgilendirme toplantısı öncelikle öğretim üyelerine yönelik toplantımız ile tekrar başlatıldı. Bu toplantıda Covid-19 ile ilgili planlamalarımız paylaşıldı.

16-20.Mart.2020 tarihleri arasında Şubat ayı içerisinde

de olduğu gibi tekrar tüm akademik ve idari personelimize gruplar halinde Koronavirüs ile ilgili bilgilendirme ve eğitim toplantıları düzenlendi.

17.Mart.2020 T.C.Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından sağlık kuruluşlarındaki yoğunluğun en aza indirilmesi ve sağlık personelinin üzerindeki yükün azaltılması amacıyla "Elektif İşlemlerin Ertenilmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler" konulu resmi yazı yayımlandı. Bu yazının özellikle 1. maddesinde Acil bir durumu olmayan hastaların öncelikle aile hekimliklerinden hizmet almasının teşvik edilmesi, 2. maddesinde ise Acil olmayan elektif cerrahi işlemlerin mümkün olduğunca daha uygun bir tarihe planlanması gerektiği bilgilendirildi.

17.Mart.2020 tarihinde Hastane Yönetim Kurulu toplantısı yapıldı, bu toplantıda 17 maddelik koronavirüs ile mücadeleye yönelik kararlar alındı.

17.Mart.2020 tarihinde acil olmayan elektif ameliyatların ertelenmesi ve hastanemizde taburculuk işlemlerinin hızlandırılması ve böylece hastanemizin pandemiye hazırlanması ile ilgili öğretim elemanlarımıza ilk bilgilendirme mesajı gönderildi.

17.Mart.2020 tarihinden itibaren yakın temasın önlenmesi amacıyla yemekhane masa ve sandalyelerinin azaltılması ve yemek saatlerinin düzenlenmesi yapıldı. Bu kapsamda öğretim üyesi yemekhanesi kapatıldı ve sonrasında öğretim üyeleri, araştırma görevlileri, hemşire, yardımcı sağlık personelleri ve temizlik görevlilerine kendi çalışma alanlarında yemek uygulamasına geçildi. Diğer idari personele yemekhanede sosyal mesafe korunarak, sandalyeler azaltılarak yemek servisi gerçekleştirildi.

17.Mart.2020 Türkiye'de koronavirüsten ilk ölüm ilan edildi.

18.Mart.2020 Poliklinik binası iç girişine triaj uygulaması başlatıldı.

18.Mart.2020 Covid-19 pandemisi nedeniyle hastanemizde takip edilmesi gereken hastaların tedavi sürecinde (17.03.2020 tarihli hastane yönetim kurulunda alınan karar gereği) hastanemiz yönetimi tarafından belirlenen tüm alanlarda çalışmak üzere tüm hekimlerimizin görevlendirilmeleri yapıldı.

18.Mart.2020 Covid-19 pandemisi nedeniyle hastanemizde çalışan hemşire, yardımcı sağlık personeli ve idari personellerin (17.03.2020 tarihli hastane yönetim kurulunda alınan karar gereği) salgın sürecinde yer almak üzere görevlendirilmeleri yapıldı.

19.Mart.2020 Birinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı. Covid-19 hastaları için ayrılan alanların (Acil servis, yataklı servis, erişkin ve çocuk yoğun bakım) ve bu alanlarda görev alacak personellerin belirlenmesine ait yedi maddelik kararlar alındı ve uygulamaya geçildi.

20.Mart.2020 T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Pandemi hastaneleri yazısı yayınlandı. Bu yazının 2. maddesi gereği (2.Madde; Bünyesinde Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Göğüs Hastalıkları, İç Hastalıkları uzmanı hekimlerden en az ikisinin bulunduğu ve 3. seviye erişkin yoğun bakım yatağı bulunan hastaneler Pandemi Hastanesi olarak kabul edilir. Pandemi sürecince Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İç Hastalıkları veya Göğüs Hastalıkları Uzmanı başka bir hastaneden görevlendirme yolu ile karşılanabilir. Pandemi Hastanesi: COVID-19 tanısı almış (test pozitif) vakaların tedavi sürecinin yapılmış olduğu hastane olarak tanımlanır) hastanemiz 'Pandemi Hastanesi' olarak ilan edildi.

20.Mart.2020 Pandemi hastaneleri yazısının 10. maddesi gereği (10. Madde pandemi hastanesinin başhekim/mesul müdürü, normal işleyişini aksatmayacak şekilde klinik yatakların, yoğun bakımların, ameliyathanenin kullanılması ve personel görevlendirmesi konusunda tam yetkilidir) hastane yöneticisinin tam yetkili olduğu ilan edildi.

20.Mart.2020 Hastanemiz binası bütün giriş kapıları önünde Triaaj planı oluşturuldu.

21.Mart.2020 tarihinde Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'nde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik yayınlandı, Bu yönetmelik gereği araştırma görevlilerinin eğitim gördükleri kurum dışındaki aynı il sağlık tesislerine 3 ayı geçmemek üzere görevlendirilebilecekleri ilan edildi.

22.Mart.2020 Hastanemiz önüne Triaaj çadırları kuruldu ve hastane binamız giriş kapıları önünde, hastanemiz dışında triaj uygulamasına geçildi.

21-25.Mart.2020 tarihleri arasında Laringoskop ve video laringoskop ile entübasyon eğitim videosu. Acil Serviste izole hastaya yaklaşım ve numune alınması eğitim videosu. Yoğun bakımda bulaşıcı hastalık taşıyan hastaya yaklaşım, entübasyon ve mekanik ventilasyon ayarları eğitim videosu. Covid-19 enfeksiyonu bulunan hasta servisleri ve yoğun bakımda sağlık personelinin giyinme ve kişisel korunma tedbirleri eğitim videosu ve Covid-19 enfeksiyonu bulunan hasta servisleri ve yoğun bakımda sağlık personelinin

tulum giyme-çıkarma eğitim videosu çekimleri yapıldı tüm personel bu konuda eğitildi ve ilgili sunumlar hastanemiz web sayfasında sürekli yayınlandı. Ayrıca pandemi boyunca T.C. Sağlık Bakanlığı bilim kurulu rehberi hastanemiz web sayfasında düzenli ve güncel olarak yayınlandı ve Hastane Bilgi Yönetim Sisteminden bilgilendirmeler ve uyarılar yapıldı.

24.Mart.2020 Pandemi hastanesi olarak ilan edilen hastanemizin T.C. Sağlık Bakanlığının talimatları da dikkate alınarak, 17 maddelik genel işleyiş ve kuralları hazırlanarak tüm personele tebliğ edildi.

25.Mart.2020 İl Sağlık Müdürlüğü'nün talebi üzerine Resmi Gazete'de 21.03.2020 tarihinde yayımlanan 'Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' gereği 1 Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji ve 1 Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz Ana Bilim Dalından araştırma görevlileri Şehit Yunus Emre Hastanesine 3 ay süreyle görevlendirildi.

28.Mart.2020 Covid-19 ek binamıza Covid-19 şüpheli hasta kabulü ve bu alanda çalışmak üzere ana bilim dallarından öğretim üyesi, araştırma görevlisi ve yardımcı sağlık personeli görevlendirilmesi gerçekleştirildi. Bu tarihe kadar hastanemize başvuran bazı Covid-19 şüpheli hastalar Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı tarafından ilgili servislerine yatırılarak tedavi edildiler, bazı hastalarımız ise sürecin başında ilimizde Covid-19 şüpheli ve Covid-19 (+) hastaların yatırıldığı Şehit Yunus Emre Hastanesine nakledildiler.

29.Mart.2020 Covid-19 hastaları için ayrılmış olan bilgisayarlı tomografi ünitesinde ilk hastamıza tomografi çekimi gerçekleştirildi.

29.Mart.2020 İl Sağlık Müdürlüğü'nün talebi üzerine Kredi Yurtlar Kurumunda yurt dışından gelen vatandaşlarımızdan PCR çalışması için sürüntü almak amacıyla 2 Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, 2 Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dallarından Araştırma Görevlileri görevlendirildi.

01.Nisan.2020 Kredi Yurtlar Kurumunda Covid-19 (+) olarak tespit edilen hastalarımızın yerinde muayene ve değerlendirmesi için 2 Öğretim Üyesi, 4 Araştırma Görevlisi, 6 Hemşire görevlendirildi.

02.Nisan.2020 Hastanemize Kredi Yurtlar Kurumundan Covid-19 (+) olarak tespit edilen hastaların kabul edileceği karara bağlandı ve hastanemizde son kontroller yapıldı. Hastanemize Kredi Yurtlar Kurumundan Covid-19 (+) olarak tespit edilen hastaları

mızın **02.Nisan.2020** tarihinde geleceği, bu nedenle hastanemizde taburculuk işlemlerinin hızlandırılması gerektiği ile ilgili personellerimize bilgilendirme mesajı gönderildi.

02.Nisan.2020 İlk Covid-19 (+) hastalarımız Covid-19 hastalarımız için ayrılan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon binamıza ve Ana Binamızın 6. kat a, b ve c bloklarına Kredi Yurtlar Kurumundan transfer edildiler.

03.Nisan.2020 Covid-19 ilişkili hasta onam formu tüm ana bilim dallarına tebliğ edildi.

08.Nisan.2020 İkinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

17.Nisan.2020 Üçüncü Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

20.Nisan.2020 Dördüncü Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

04.Mayıs.2020 T.C. Cumhurbaşkanlığı tarafından Covid-19 normalleşme planı ilan edildi.

29.Mayıs.2020 SDÜ Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı gerekli düzenlemelerin yapılması ve ekipmanlarının tamamlanması sonrasında Covid-19 Laboratuvarı olarak yetkilendirildi.

01.Haziran.2020 Daha dikkatli olmamız gereken "Yeni Normal" dönemine girildi.

01.Haziran.2020 T.C. Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tarafından sağlık kurumlarında normalleşme rehberi yayımlandı.

01.Haziran.2020 Beşinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı. Daha dikkatli olmamız gereken normalleşme hazırlığına yönelik 20 maddelik kararlar alındı ve uygulamaya geçildi.

01.Haziran.2020 Ana Bilim Dallarına poliklinik hizmetlerinin hızlandırılması ile ilgili yazı gönderildi.

01.Haziran.2020 Hastanemize başvuran özellikle poliklinik hastalarımıza yönelik en kısa sürede hastaneden ayrılmalarına ilişkin her saat anons uygulaması başlatıldı.

01.Haziran.2020 Ana Bilim Dallarına Poliklinik randevu sistemine geçilmesi ile ilgili yazı gönderildi.

10.Haziran.2020 Hastanemizin dışına preoperatif hastalara sürüntü alma çadırı kuruldu.

12.Haziran.2020 Tüm personele genel işleyiş ve dikkat edilmesi gerekenler hakkında yazı gönderildi.

17.Haziran.2020 SDÜ Hastanesi PCR Laboratuvarı hizmet vermeye başladı.

17.Haziran.2020 Ana Bilim Dallarına preoperatif PCR testi uygulama prosedürü duyuruldu.

24.Haziran.2020 Altıncı Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

28.Haziran.2020 Yeni Normal dönemde sağlık kuruluşlarında izlenecek / yatırılacak / yatan hastalar için PCR testi prosedürü duyuruldu.

10.Temmuz.2020 Yoğun Bakım B salonu Covid-19 dışı diğer hastaların hizmetine açıldı.

27.Temmuz.2020 Yedinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

05.Ağustos.2020 Isparta Valiliğinde Pandemi toplantısı yapıldı ilin verileri görüşüldü.

07.Ağustos.2020 Tüm personelimize maske, mesafe ve temizlik kurallarına uymaları ile ilgili bilgilendirme ve hatırlatma mesajı gönderildi.

25.Ağustos.2020 Sekizinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

02.Eylül.2020 Tüm personelimize maske, mesafe ve temizlik kurallarına uymaları ile ilgili bilgilendirme ve hatırlatma mesajı gönderildi.

04.Eylül.2020 Yoğun Bakım B salonu tekrar sadece Covid-19 hastaları için hizmet vermeye başladı.

09.Eylül.2020 Tüm personelimize maske, mesafe ve temizlik kurallarına uymaları ile ilgili bilgilendirme ve hatırlatma mesajı gönderildi.

10.Eylül.2020 Dokuzuncu Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

13.Eylül.2020 Covid-19 (+) hasta başvurusundaki artış nedeniyle ana bina 6. kat a, b ve c blokları boşaltıldı, personelimiz bu durum hakkında mesaj ile bilgilendirildi.

29.Eylül.2020 Onuncu Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

30.Ekim.2020 On birinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

12.Kasım.2020 Isparta Valiliğinde sadece il başhekimlerinin katılımı ile mevcut durum ve alınacak önlemler toplantısı yapıldı.

16.Kasım.2020 On ikinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

17.Kasım.2020 Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından Covid-19 pandemisine yönelik yeni tedbirler açıklandı.

19.Kasım.2020 Covid-19 acil birimimize Covid-19 (+) hasta başvuru sayısındaki artış nedeniyle Covid-19 acil birimimizin hemen yanında yer alan Kardiyopulmoner Rehabilitasyon ünitemiz gerekli ekipmanları sağlanarak Covid-19 acil birimimize dahil edildi, ayrıca 6. kat yoğun bakımımız Covid-19 yoğun bakım olarak gerekli ekipmanları sağlanarak hizmete açıldı ve 3. Basamak yoğun bakım olarak tescil edildi.

26.Kasım.2020 Resmi Gazete'de Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'nde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik yayımlandı. Bu yönetmeliğe göre araştırma görevlilerinin eğitim gördüğü kurumda veya aynı il içerisindeki sağlık tesislerinde üçer aylık süreler halinde bir yıl içinde en fazla iki defa görevlendirilebileceği belirtildi.

30.Kasım.2020 Covid-19 (+) hasta sayısındaki artış nedeniyle hastanemiz dışında Covid-19 poliklinik uygulaması için konteyner'lar poliklinik binamızın önüne yerleştirildi. Bu alan bir hasta bekleme konteyneri, bir Covid-19 poliklinik konteyneri ve bir sürüntü alma çadırı olarak düzenlendi.

30.Kasım.2020 Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından Covid-19 pandemisine yönelik yeni önlemler açıklandı.

15.Aralık.2020 On üçüncü Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

30.Aralık.2020 İlk CoronaVac aşısı Ülkemize geldi.

01.Ocak.2021 İngiltere kaynaklı mutasyonlu virüsün tespit edildiği Sağlık Bakanımız Sayın Dr. Fahrettin Koca tarafından ilan edildi.

12.Ocak.2021 On dördüncü Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

12.Ocak.2021 Covid-19 aşı uygulama odalarına ve

personel görevlendirmelerine dair hazırlıklarımız tamamlandı.

13.Ocak.2021 Tüm personelimize aşı planlaması ile ilgili bilgilendirme mesajları gönderildi.

13.Ocak.2021 Sağlık Bakanımız Sayın Dr. Fahrettin Koca Covid-19 aşısını oldu.

14.Ocak.2021 SDÜ Hastanesinde Covid-19 aşı uygulamaları başladı.

06/07.Şubat.2021 SDÜ Hastanesinde Covid günleri tedavi yaklaşımı sempozyumu düzenlendi.

10.Şubat.2021 Sağlık Bakanımız Sayın Dr. Fahrettin Koca tarafından Pandemiye yönelik "Yerinde Karar" dönemi ilan edildi.

11.Şubat.2021 Sağlık personellerine yönelik 2. doz aşılama işlemleri başladı.

16.Şubat.2021 On beşinci Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

20.Şubat.2021 Sağlık Bakanımız Sayın Dr. Fahrettin Koca tarafından "Yerinde Karar Dönemi ile Kademeli Normalleşme" açıklaması yapıldı.

01.Mart.2021 Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından "Yeni Kontrollü Normalleşme" dönemi açıklandı.

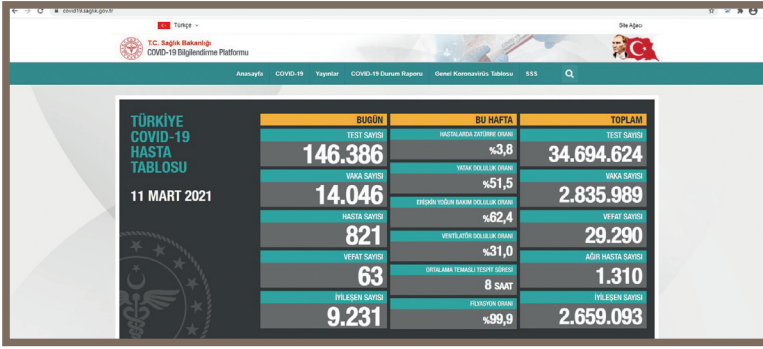
09.Mart.2021 On altıncı Hastane Pandemi Kurulu Toplantısı yapıldı.

11.Mart.2021 itibariyle Dünya Sağlık Örgütü'nün Covid-19'u Pandemi olarak ilanının ve T.C. Sağlık Bakanlığının Türkiye'de ilk vaka tespit edildiğini ilanının üzerinden 1 yıl geçmiş oldu.

11.Mart.2021 tarihi itibariyle T.C. Sağlık Bakanlığının Covid-19 bilgilendirme platformunda sürecin başından bu yana toplam 2.835.989 vaka ve 29.290 ölüm (1) (Resim 4), yine aynı tarih itibariyle Dünya Sağlık Örgütü'nün resmi web sayfasında Dünya genelinde doğrulanmış toplam 117.799.584 vaka ve 2.615.018 ölüm bildirilmiştir (3) (Resim 5).

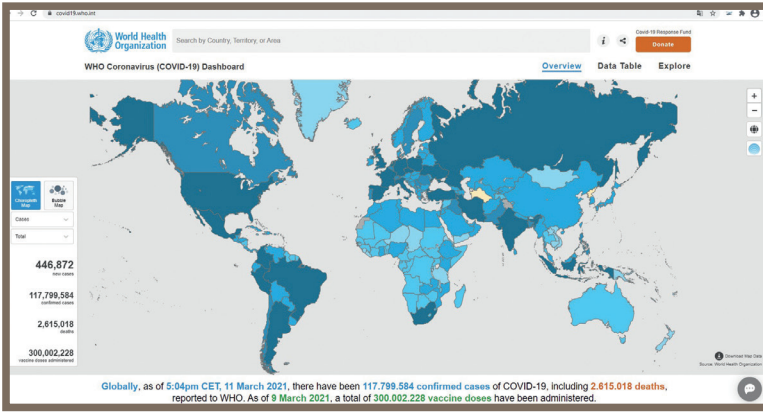
11.Mart.2021 Bu makale Pandeminin birinci yılının hastanemizdeki yönetim sürecini kapsamaktadır. Bir yıl boyunca özellikle T.C. Cumhurbaşkanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı, T.C. İçişleri Bakanlığı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ve Isparta İl Hıfzıssıhha Kurulları tarafından çok sayıda genelge ve talimatlar yayımlandı.

Resim 4

11 Mart 2021 tarihi itibariyle T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Platformu Tablosu.

Resim 5

11 Mart 2021 tarihi itibariyle Dünya Sağlık Örgütü Covid-19 Gösterge Tablosu.

Bu genelgeler içerisinde hastanemizi ilgilendiren çok sayıda uygulamalar oldu, bu genelgeler ve talimatlar bütün personellerimiz ile çok hızlı bir şekilde paylaşıldı ve hastane yönetimi olarak uygulanması gerekenler vakit kaybetmeden hayata geçirildi. Bu süreç içerisinde "Yeni Normal", "Yerinde Karar", "Yerinde Karar Dönemi İle Kademeli Normalleşme / Yeni Kontrollü Normalleşme" dönemleri ile pandemiyi ülkemizdeki seyrine göre, birçok dengeler gözetilerek, birçok uygulamalar gerçekleştirildi, artık pandemiyi ikinci yılına **11.Mart.2021** itibariyle girmiş bulunuyoruz. Henüz Pandemi bütün gerçekliği ile hayatımızdadır, özellikle İngiltere, Brezilya ve Güney Afrika varantları gündemde yer almaktadır.

Bu süreç doğruların yanlışların sürekli tartışıldığı çok dinamik bir süreçti, yukarıda bahsedilen kronoloji içerisinde kurum disiplinini, dinamizmini ve bilimselliğini **16** kez düzenlenen ve içerisinde karar vericiler olarak pandemiyi yöneten ve yaşayan öğretim üyelerinin ve idari personellerinin olduğu gelenek haline dönüştürdüğümüz, çok önemseydiğimiz ve kurum hafızasına büyük katkı sağlayacağına inandığımız pandemi süreci ile ilgili **93** çok önemli kararların alındığı ve uygulandığı pandemi kurulu toplantılarına dikkat çekmek istiyoruz. Bu toplantılar günlük, haftalık ve aylık gelişmelerin, Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi, Isparta ve Türkiye dinamiklerinin, bilimsel ve toplum-

sal verilerin bütün yönleri ile değerlendirilerek çok yakından takip edildiği, genellikle her ay, ancak gereklilik arz ettiği takdirde acil olarak gerçekleştirilen ve ortak akıl kullanılarak olması gerektiği gibi bilimsellik çerçevesinde kararların alındığı toplantılardı. Bu toplantılarda alınan kararlar tüm personelimiz ile şeffaf bir şekilde paylaşıldı, inanıyoruz ki, bu kurullarda alınan kararlar hem bir ders, hem bir arşiv niteliğindedir hem de gelecekte yeni pandemiler yaşandığı takdirde yapılacak çalışmalara ışık tutma niteliğindedir. Ayrıca pandemi süresi boyunca pandemide görev alan farklı ana bilim dalları ile gerek akademik gerekse idari personellerimiz ile defalarca toplantılar düzenlendi ve uygulamalar gerçekleştirildi. Yine bu süreç içerisinde koronavirüs ile enfekte olan ve hastanemizde yatarak ya da evinde izole edilerek tedavi almak zorunda kalan personellerimiz oldu.

Sonuç itibariyle Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi bu dinamik süreci olması gerektiği gibi çok dinamik bir şekilde yürütmüştür. Bu süreç içerisinde;

1-Kendi bünyesinde yatan hastaların tanı ve tedavisini başarıyla yürütmüştür.

2-Bünyesindeki PCR Laboratuvarı ile ilimize ve bölgeye hizmet vermiştir.

3-Isparta ili genelinde İl Sağlık Müdürlüğüne Kredi Yurtlar Kurumundaki hastalarımızın tanı sürecinde akademik personel desteğinde bulunmuştur.

4-Isparta ili genelinde İl Sağlık Müdürlüğüne Kredi Yurtlar Kurumundaki hastalarımızın yerinde değerlendirilmesi ve tedavi sürecinde akademik ve idari personel desteğinde bulunmuştur.

5-Isparta ili Şehit Yunus Emre Hastanesindeki hastalarımızın tanı ve tedavi sürecinde görev almak üzere akademik personel desteğinde bulunmuştur.

6-Isparta İli Hıfzıssıhha Laboratuvarı kuruluş ve işleyişine laboratuvar teknisyeni, Rektörlüğümüz ise teçhizat (PCR cihazı) desteğinde bulunmuştur.

7-Isparta Halk Sağlığı Başkanlığına Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı ve Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı araştırma görevlileri filyasyon görevi için görevlendirilmiştir.

Yukarıda sunulan kronoloji içerisinde Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi süreci başından bu yana olması gerektiği gibi çok yakından takip etmiştir. Pandemi sürecindeki sorumluluğunu pandemi kurulları aracılığı ile günlük verileri analiz ederek sonraki günlerde yaşanabilecek gelişmeleri ve doğabilecek sorunları önceden tespit edip, tespit ettiği sorunlara çözüm bulup, bu çözümleri çok hızlı bir şekilde uygulayarak göstermiştir. Bu süreçte il içerisinde gerek akademik ve idari personel, gerekse teçhizat desteği sağlayarak sürece dahil olmuş, kurulduğu günden bu yana edinmiş olduğu tecrübesini pandeminin her alanında göstermiştir. Sizlere sunmuş olduğumuz bu kaynak pandeminin hastanemizde nasıl yönetildiği hakkında önemli bir arşiv niteliği taşıması ve gelecekte tekrar yaşanabilecek yeni bir pandemi ve buna benzer toplumsal afetler için de rehber kaynak olması ümit edilerek hazırlanmıştır. Pandemi henüz bitmiş değildir, **toplumsal uyumun** bu süreçteki tartışmasız tek doğru olduğu gerçeği ile önlemlere azami ölçüde dikkat edilmesi gerekmektedir.

Son söz; Pandemi sürecinde ben değil biz anlayışı ile süreci yürüten, gerek kurullarda gerekse hastalarımızın tanı ve tedavi sürecinde görev alarak büyük sorumluluk üstlenen tüm Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi üyesi çalışma arkadaşlarımıza ve Ülkemizdeki sağlık çalışanlarına göstermiş oldukları destek, dikkat, özen ve özveri için sonsuz teşekkür ediyoruz, bu süreçte hayatını kaybeden tüm sağlık çalışanlarını Rahmetle anıyoruz, ailelerine sabırlar diliyoruz ve **tüm insanlığa Pandeminin olmadığı bir Dünya diliyoruz.**

Kaynaklar

1. <https://www.saglik.gov.tr/>
2. Çöl M, Güneş G. Covid-19 salgınına genel bir bakış. Memikoğlu O, Genç V. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Covid-19. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi. 2020;1-8
3. <https://covid19.who.int/>